

METHODOLOGICAL ISSUES IN DIALECTICAL AND SOCIOLINGUISTIC RESEARCH

Alma-Ioana Gavril-Ursache (Mateiu)
 PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Dialectology is an interdisciplinary field of study, covering both philology and geography and, in some aspects, history. Sociolinguistics brings, through sociological influences, a new direction in dialectological research, introducing a new trend and new research methods (linguistic geography and sociological study of dialectology), which has advantages and also disadvantages. What we are proposing through this paper is to systematize these difficulties, and also to provide a series of solutions to make the procedure of linguistic material sampling much easier.

Keywords: Dialectology, Sociolinguistics, Linguistic geography, Dialect survey, Methodological issues

Dialectologia este domeniul de studiu care se ocupă de analiza din punct de vedere diatopic al limbilor, descriind variantele teritoriale ale acestora, prin diferențieri și asemănări. Subdiviziunile limbii, din această perspectivă, sunt: dialectele, grupurile de graiuri, subdialectele sau graiurile și idiolectele. Dialectologia, prin cercetările sale, mută atenția de pe limba literară, în general utilizată în scris, pe limba vorbită, vie. „Dialectica [...] a fost concepută ca studiu al unui anumit uz al limbii [...] sau, cum se spunea pe atunci, desigur, nu fără temei, în căutarea adevărului”¹. Cea mai utilizată, adecvată și eficientă metodă de cercetare a dialectologiei este geografia lingvistică. Împrumutând tehnici și instrumente din domeniul geografiei și aplicându-le în studiul lingvistic, aceasta reușește să creeze o imagine de ansamblu asupra împărțirii dialectale a unei limbi, fiind utilă nu doar în sine, ci și altor domenii de studiu, ca: istoria limbii, istoria poporului, stilistica, teoria și metodologia lingvisticii generale ș.a.

Sociolingvistica, altă ramură a lingvistii ce prezintă un aspect interdisciplinar, îmbinând domeniul sociologiei cu cel al lingvisticii, studiază efectul societății asupra limbii vorbite. Aceasta, având bazele bine consolidate în dialectologie, cercetează nu doar variațiile diatopice și diacronice, ci în special pe cele diastratice, iar în particular chiar și pe cele diafazice și, mai nou, diamezice. „simpla diacronie investighează formele lingvistice numai în timp, [...] pentru a se obține o viziune mai cuprinzătoare asupra fenomenului lingvistic, trebuie luată în considerație și varietatea spațială a limbii, completând diacronia cu *geografia lingvistică* [...] la aceasta trebuie să adăugăm că este, de asemenea, necesar să se țină seama de varietatea «verticală» a limbii (între diverse straturi sociale și culturale), precum și de cea «stilistică» (între diferite momente expresive)”². Atât pentru cercetarea dialectală, prin metoda geografiei lingvistice, cât și pentru cercetarea lingvisticii din punct de vedere sociologic, imperios necesare sunt cercetările de teren, surprinderea limbii vorbite, vii, a idiolectelor, folosind anumite tehnici și instrumente. Bineînțeles, pe lângă avantajele vădite

¹ Eugen Coșeriu, *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 30.

² Eugen Coșeriu, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 192.

ale acestor metode, ele aduc cu sine o serie de dezavantaje, de impedimente, pe care urmează să le abordăm.

„Un moment important în evoluția studiilor de dialectologie este apariția *geografiei lingvistice*, care se ocupă de descrierea și reprezentarea geografică a fenomenelor lingvistice. Metoda constă în înregistrarea pe hărți a unui număr de fapte lingvistice, permițând astfel observarea fenomenelor (fonetice, gramaticale etc.) pe arii întinse și compararea realizărilor lor concrete în diferite puncte anchetate. [...] Bazele geografiei lingvistice le-a pus elvețianul *Jules Gillieron*, elev al lui Gaston Paris, care publică la Paris, în 1880, *Le petit atlas phonétique du Valais roman (sud du Rhone)* și între 1902-1910 *L'atlas linguistique de la France* – abreviat ALF (realizat împreună cu Edmond Edmont, cel care culege materialul lingvistic prin intermediul anchetei directe)”³. Ancheta dialectală este instrumentul de lucru prin care se prelevă material dialectologic, aceasta se realizează pe baza unui chestionar, ce cuprinde întrebări directe sau indirecte, libere sau punctuale, întocmit în prealabil de un cercetător. Chestionarul este primul instrument care se creează pentru a întocmi un studiu dialectal prin metoda geografiei lingvistice. După *Tratatul de Dialectologie Românească*⁴, există mai multe tipuri de chestionare utilizate în anchetele dialectale, și anume: o listă de cuvinte de „tradus” din limba literară în graiul local, o listă de cuvinte ce fac parte din anumite propoziții și fraze, ce trebuiesc transpuse în întregime din limba literară în graiul vizat sau o listă de întrebări, în general indirecte, vizând obiecte, acțiuni, însușiri ce urmează să fie definite. De asemenea, chestionarele se împart în generale și speciale, cele din urmă vizând în particular un anumit domeniu de cercetare. Aceste chestionare se compun, de asemenea, din întrebări directe și/sau întrebări deschizătoare de discuții libere, care ajută la înregistrarea textelor dialectale, utile pentru analiza teritorială a limbii. Totodată, chestionarele se creează și în funcție de intenția cercetătorului. Dacă acesta urmărește, de exemplu, scopul elaborării unei anchete ce prezintă diferențe sintactice, întrebările vor fi, în mod evident, diferite de cele ale unui cercetător ce vizează variațiuni fonetice sau lexicale. Vom utiliza de acum termenul chestionar pentru a descrie un șir de întrebări ce urmăresc anumite aspecte ale limbii vorbite, la diferite niveluri (fonetic, lexical, morfologic sau chiar sintactic). Numărul întrebărilor este, de asemenea, un factor important în elaborarea unui chestionar, de-a lungul timpului s-au utilizat atât chestionare de 50-60 de întrebări, cât și unele ce depășesc cu ușurință 1000 de întrebări. Numărul depinde, în mod evident, tot de scopul anchetei. Pregătirea chestionarului presupune din start o cunoaștere aprofundată și plurivalentă a cercetătorului atât în ceea ce ține strict de domeniul de studiu, de scopul final al cercetării, cât și în planul comunicării, al geografiei și istoriei. În trecut s-au mai făcut de către specialiști serii de recomandări în ceea ce privește realizarea anchetelor dialectale, iar în lucrarea lui Stelian Dumistrăcel, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*⁵ avem o redare a unei astfel de liste de recomandări după Hasdeu, acesta stipulează că nu este necesar ca informatorul să răspundă la toate întrebările, ci doar la cele în care este în deplină cunoștință de cauză; că cercetătorul are datoria de a arăta mereu cu precizie în ce localitate a descoperit forma lingvistică pe care o analizează; că fiecare termen urmărit trebuie pus într-un anumit context sau chiar în mai multe contexte în care este utilizat, pentru a se putea deduce sensul exact al cuvântului; că ancheta trebuie transcrisă fonetic cât mai fidel realității; că este necesară indicarea numelui, a vârstei, a meseriei, a gradului de școlarizare, a stării civile, a istoricului deplasărilor și a originii subiecților vorbitori și a partenerilor acestora.

³Sorin Guia, *Elemente de dialectologie română*, Editura Vasiliana '98, Iași, 2014, p. 15.

⁴Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984, p.14-16.

⁵Stelian Dumistrăcel (coord.), *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iași, 1997, p. 41-42.

În primul rând, în ceea ce privește problemele de metodă ale acestui tip de cercetare, dificultățile pot apărea la nivelul anchetei. Dacă ancheta este realizată în mod indirect, prin corespondenți, acești corespondenți trebuie aleși într-un mod foarte obiectiv, să înțeleagă pe deplin scopul cercetării și modul în care trebuie aceasta realizată. Un alt impediment în acest sens a constat în trecut în metoda de înregistrare efectivă a răspunsurilor, dacă în contemporaneitate, evoluția tehnologiei ne este un adjuvant, prin metode moderne, facile și eficiente a înregistrărilor vocale, totuși lucrurile nu au stat dintotdeauna așa. Primele anchete dialectale se realizau în scris, răspunsurile fiind transcrise fonetic de către anchetator, de aceea nu putem afirma că aveau o precizie extraordinară și nici nu le putem compara cu cele actuale. Dacă ancheta este realizată în mod direct, de către lingvistul-cercetător, plecat în teren pentru a preleva material dialectal, lucrurile stau puțin diferit, deși, chiar și în acest caz, pot apărea unele impedimente. De exemplu, una dintre condițiile primare de succes a unei anchete dialectale este acomodarea lingvistică, ce presupune variația diafazăică, și anume, acomodarea discursului, a stilului acestuia, mai precis, la contextul comunicării, adică la indicii spațio-temporali și socio-culturali. Pesemne că noi, ca anchetatori, trebuie să ne acomodăm felul vorbirii la subiectul informator și la situația de comunicare, acest fapt fiind important în primul rând pentru crearea unei zone de confort pentru informator și stimularea utilizării graiului local, a variației diatopice a limbii, caracteristică zonei. Un alt aspect important, de notat aici, ar fi abilitățile sociale ale anchetatorului, acestea pot influența rezultatele studiului. Mai concret, dacă anchetatorul are calități oratorice, este sociabil și se poate adapta ușor la persoane sau situații diverse, deci este maleabil, anchetele pot avea rezultate mai bune, veridice, și, în plus, interviul în sine va decurge mult mai ușor și natural. „Anchetatorul (culegătorul de informații) trebuie să fie familiarizat cu metodele de lucru pe teren, să utilizeze o varietate lingvistică apropiată de cea a informatorilor, să cunoască psihologia oamenilor simpli, să știe să câștige încrederea subiecților, să adopte un stil familiar, să nu se lase influențat pe teren de cunoștințele teoretice. Pe lângă pregătirea necesară realizării unei anchete lingvistice, anchetatorul trebuie să aibă un auz fin (n.b. și nu doar auz fin, ci un soi de «ureche muzicală»), să cunoască tehnica transcrierii fonetice, să fie deprins cu aparatele de înregistrare”⁶. Lungimea chestionarului în sine este un alt factor important în reușita finală a anchetei, la fel cum am mai menționat. Deși chestionarele lungi tind să acopere o serie mai vastă de detalii, sau abordează niveluri diferite ale limbii, și ar aspira la exhaustivitate, acestea sunt foarte greu de pus în practică, pentru că subiectul informator, un om simplu și cu puține studii, ce are cu totul alte preocupări decât cele ale anchetatorului, dar despre acest subiect vom dezvolta ulterior, nu va avea efectiv răbdarea și disponibilitatea de a răspunde la mii de întrebări. Putem adăuga aici, de asemenea, problema timpului, atât din punctul de vedere al informatorului cât și a investigatorului, chestionarele foarte lungi presupun un timp de desfășurare a anchetei direct proporțional, deci la rezultatele finale se va ajunge după un parcurs îndelungat și sinuos. Precizasem anterior problema subiecților vorbitori, a informatorilor, care nu este deloc una de neglijat. Alegerea acestora este una extraordinar de importantă, atât în folosul geografiei lingvistice, și mai ales în studiile socio-lingvistice. Subiectul ideal, dacă îl putem numi astfel, este un băștinaș, cu o școlarizare medie⁷, care nu a avut un contact îndelungat cu o altă zonă geografică (preferabil este să nu fi locuit în altă parte niciodată), căsătorit cu o persoană din aceeași zonă de studiu, cu o meserie caracteristică localității în care locuiește, cu o dantură suficient de bună încât să poată pronunța cuvintele

⁶Sorin Guia, *Dialectologie română – studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana `98, Iași, 2014, p. 16-17.

⁷ „absența instrucției școlare s-a dovedit o condiție importantă (oamenii «inculți», și, prin aceasta naturali, cu inteligență naturală au fost cei mai buni subiecți), dar nu există o «rețetă», întrucât și cei cultivați (plurilingvii de exemplu) au gustul vorbirii dialectale și conștiința acestui registru lingvistic” Stelian Dumistrăcel, *Ancheta...*, 1997, p. 57.

corect și un ultim aspect de luat în seamă, dar nu cel mai puțin important, să fie un om comunicativ. Și dacă alegerea unui subiect vorbitor potrivit pare acum dificilă, mai dificil este următorul pas. Din punct de vedere teoretic, mai ales în studiile de tip socio-lingvistic, minimul subiecților vorbitori ce trebuie chestionați într-un punct de anchetă este de patru, și anume: un bărbat în vârstă, o femeie în vârstă, o femeie tânără și un bărbat tânăr, astfel, făcând comparație între cele patru anchete desfășurate în același sat (să spunem) putem extrage diferențe, variante, atât de gen (bărbații nu vorbesc la fel ca femeile și mai mult, dacă înainte se presupunea că femeile sunt mai conservatoare, păstrând mai bine graiurile locale, în ultimele decenii se observă o tendință de schimbare, femeile devenind mai atente cu uzul limbii literare, acest fapt datorându-se în primul rând emancipării femeii în general), cât și de vârstă, de generație (evident aici este faptul că tinerii au tendința de a se apropia mai mult de varianta literară a limbii). Un alt aspect important de urmărit în alegerea subiecților vorbitori este clasa socială din care fac parte, și, după cum am mai menționat, meseria acestora. Aceasta poate influența idiolectul unui om, atât din punct de vedere lexical (lucrând într-un anumit domeniu este iminent faptul că utilizezi anumiți termeni specifici), cât și din punct de vedere fonetic (se observă o pronunțare mai pretențioasă a celor ce fac parte din clasele sociale mai înalte). Un exemplu de descriere a unui subiect vorbitor ar fi: „Ioan Popescu, 63 de ani, 8 clase, apicultor, pasionat de bancuri, a făcut armata la Constanța, este născut în satul Brădățel, comuna Horodniceni și locuiește în locul natal, căsătorit cu o băștinașă, are copii în străinătate”. Menționasem anterior punctele de anchetă, iar alegerea acestora este un alt aspect de luat în calcul în desfășurarea unei cercetări dialectale. În primul rând, punctele de anchetă trebuie să fie din mediul rural, deoarece graiul local se păstrează cu mult mai bine în acest mediu, comparativ cu cel urban. În al doilea rând, satele ar trebui să fie alese dintre cele mai mici, mai puțin populate, deoarece satele compuse din mai puțini oameni sunt mai conservatoare decât cele mai dezvoltate. În cel de-al treilea rând, dar cel mai important este ca aceste puncte de anchetă să fie alese în funcție de scopul final al cercetării, să fie cele mai potrivite, mai caracteristice pentru ceea ce ne-am propus noi, ca cercetători, să demonstrăm prin respectivele anchete dialectale. Un alt aspect important de adăugat aici ar fi faptul că în cadrul interpretării anchetelor dialectale este necesar să adăugăm câteva detalii importante despre locul în care au fost făcute anchetele, poziția geografică, ocupația predominantă a sătenilor, câte ceva despre istoria locală, tot ceea ce poate avea o influență asupra felului sătenilor de a vorbi. De exemplu, dacă în sat a existat o mină, este evident că în limbajul uzual al sătenilor se vor întâlni anumiți termeni din limbajul minerilor. De asemenea, anchetatorul trebuie să cunoască locul în care se desfășoară ancheta, iar dacă acesta nu este unul familiar, are obligația de a se documenta în ceea ce privește caracteristicile punctului de anchetă. Un exemplu complet de descriere a punctului de anchetă este următorul, extras din lucrarea *Dialectologie română. Studii și corpus de texte* publicată de Sorin Guia în 2014: „Localitatea Pîrteștii de sus, atestată pentru prima dată într-un document din 13 aprilie 1415 al domnitorului Alexandru cel Bun, este un sat din comuna Cacica, așezat în zona de contact a podișului Suceava cu Obcina Humorului, la 20 de km de orașul Gura-Humorului și 35 de km de municipiul Suceava. Se învecinează la nord cu comuna Botoșana, la nord-est cu satul Humoreni din comuna Comănești, la est cu comuna Bălăceana, la sud-est cu comuna Ilișești, la sud cu comuna Păltinoasa și orașul Gura-Humorului, iar spre vest cu satele Cacica și Pîrteștii de Jos.”⁸. Un aspect secundar, dar care nu trebuie neglijat, este locul în care se desfășoară interviul propriu-zis, deoarece acest loc trebuie să fie liniștit, pentru a nu crea impedimente anchetei.

⁸Sorin Guia, *Dialectologie...*, 2014, p. 315.

După ce aceste anchete au avut loc, iar materialele sunt înregistrate în diferite forme, următoarea etapă reprezintă transcrierea lor fonetică. Bineînțeles, și la acest nivel pot apărea diferite dificultăți. Una dintre ele ar fi aceea de a își alege un sistem de semne pentru transcriere fonetică corect, complet și consecvent. Toate variațiile fonetice trebuiesc notate ca atare, așa că fiecareia trebuie să îi corespundă un anumit semn diacritic, unic și care să fie notat la fel de fiecare dată când se ivește. Un astfel de sistem de semne, consacrat, este, de exemplu, cel utilizat în NALR⁹. Sistemul dezvoltat în ALR¹⁰, pe de altă parte, are semne și pentru ezitare, corectare sau sugerare, ceea ce subliniază faptul că întreaga anchetă este, de fapt, un act de comunicare cu trei participanți: anchetatorul, informatorul și chestionarul. Transcrierea fonetică are două caracteristici *sine-qua-non*, și anume precizia și fidelitatea. Aceasta trebuie să respecte îndeaproape adevărul pronunției și să fie cât mai exactă. După ce anchetele au fost transcrise fonetic, se poate începe etapa de interpretare a rezultatelor.

În metoda geografiei lingvistice, primele rezultate se înregistrează pe hărți. Aceste hărți lingvistice sunt de mai multe tipuri, în funcție de nivelul limbii vizat în anchetă, ele pot fi: fonetice, fonologice, morfologice, sintactice sau lexicale, iar în funcție de interpretarea ultimă, acestea pot fi punctuale sau analitice și interpretative sau sintetice. „Hărțile fonetice înregistrează: variante ale unui sunet în diferite puncte ale teritoriului anchetat [...] și ipostaze actuale și anterioare ale unui sunet mai vechi (arhaismul și inovația coexistând pe un teritoriu lingvistic dat) [...]. Hărțile fonologice notează sunetele cu valoare distinctivă (fonemele), în cazul în care acest aspect a fost urmărit în ancheta cu chestionar. [...] Hărțile morfologice dau răspîndirea pe teren a formelor gramaticale. [...] Hărțile lexicale indică termenii care denumesc aceeași noțiune pe un domeniu lingvistic dat [...]. Hărțile sintactice sunt mai rare, sintaxa fiind mai greu de obținut cu ajutorul chestionarului și, mai ales, fiind mai greu de cartografiat, date fiind dimensiunile sintagmelor. Totuși, unele construcții [...] pot figura pe hărți lingvistice. [...] Hărțile punctuale (analitice) menționează fiecare formă obținută la punctul respectiv [...]. Hărțile interpretative (sintetice), care presupun o elaborare din partea dialectologului, stabilesc [...] arii de răspîndire a fenomenului respectiv”¹¹. Un impediment în calea cartografierii poate consta în imposibilitatea de a reda pe o hartă un număr relativ mare de fapte de limbă, cercetătorul trebuie mereu să se limiteze la un număr rezonabil de date, caracteristice și definitorii pentru zona anchetată. De asemenea, acest obstacol se întâlnește cel mai des în anchetele cu scop sintactic, dimensiunile sintagmelor nefiind potrivite pentru hartă. Hărțile interpretative, pe de altă parte, pot prezenta dezavantaje din punctul de vedere al dialectologului, care se presupune că trebuie să-și interpreteze rezultatele cercetărilor de teren în scopul elaborării acestor hărți, iar ulterior să stabilească ariile și zonele de „graniță” sau de tranziție.

Atlasele lingvistice, care se compun din aceste hărți lingvistice, sunt, la rândul lor, de mai multe tipuri, și prezintă, de asemenea, o serie de avantaje și dezavantaje. În primul rând, putem grupa atlasele în funcție de dimensiunile zonelor ce au fost anchetate, și atunci am putea avea atlase regionale, naționale sau chiar internaționale. Apoi, am putea să le împărțim în funcție de scopul anchetelor, și există atlase lingvistice, dar și etno-lingvistice, sau, mai nou, socio-lingvistice. Iar în al treilea rând, atlasele se pot categorisi și în funcție de ceea ce urmăresc, adică dacă evidențiază variantele limbii, acestea se vor numi atlase de discontinuități, iar dacă vizează aspectele comune ale dialectelor, sunt unele de continuități. Avantajele acestor atlase, nu sunt numai cele care ajută la crearea unei imagini de ansamblu asupra unui dialect sau a unei limbi și a studierii acesteia din diferite perspective, ci și cele

⁹Noul Atlas Lingvistic Român pe Regiuni.

¹⁰ Atlasul Lingvistic Român.

¹¹ Matilda Caragiu-Marioțeanu, Compendiu de dialectologie română (nord – și sud-dunăreană), Editura științifică și enciclopedică, București, 1975, p. 61-64.

care ajută la elaborarea unor principii teoretice în ceea ce privește teoria limbii, a schimbărilor lingvistice sau chiar a unor explicații istorice. Dezavantajele acestora, dacă le putem numi așa, sunt, în mod cert, mai puțin numeroase decât avantajele, tocmai de aceea metoda este atât de utilizată. Totuși, nu le putem trece cu vederea. În primul rând, dimensiunile reale ale acestor atlase sunt ample. În al doilea rând, interesul publicului larg pentru astfel de tipărituri este foarte scăzut. În al treilea rând, dar poate cel mai important, este faptul că prelevarea materialului dialectal ia destul de mult timp, iar cartografierea de asemenea, iar un atlas exhaustiv este imposibil de realizat, și pentru a putea face o comparație între mai multe astfel de atlase (zonale) avem nevoie de ele în sincronie, ceea ce nu este întotdeauna ușor de realizat, ceea ce vrem să subliniem aici este că limba, fiind un organism viu și dinamic, se află într-o continuă mișcare și implicit schimbare, iar atlasele lingvistice nu pot surprinde aspectul acesta cu o foarte mare precizie. Un alt factor important de adăugat aici este extinderea ideii de cercetare în alte domenii adiacente, ceea ce a dat naștere, de exemplu, atlaselor folclorice.

În cele din urmă, interpretarea faptelor de vorbire, ultima etapă a cercetării dialectale, poate, de asemenea, întâmpina unele probleme de metodă. Un aspect pe care l-am mai menționat, dar la alte niveluri, este importanța specializării dialectologului. Dacă cunoașterea acestuia este multilateral dezvoltată și el dispune de toate abilitățile și caracteristicile anterior menționate, pe lângă faptul că îi va fi mai facilă colectarea efectivă a materialului, cu siguranță și interpretarea rezultatelor nu doar că va fi lesne de făcut, ci va fi și cu mult mai integră, integrală și invariabilă. Un lucru esențial este ca interpretarea să fie obiectivă și în același timp etică. Cercetătorul nu trebuie să se lase influențat de ipoteză în constatarea concluziilor. Deși poți pleca într-o cercetare de la o anumită idee, și pe parcursul informării și a aplicării metodelor, acea idee să ți se demonteze, încercarea de a omite intenționat acest lucru nu poate fi benefic pentru rezultatul final al cercetării. Ba dimpotrivă, dacă ipoteza a fost demonstrat a fi falsă, se pot ajunge la niște concluzii ce pot fi folosite ulterior în alte cercetări sau chiar în alte domenii. Un alt aspect important aici este ca interpretarea să tindă spre exhaustivitate. Deși este greu, mai ales în acest domeniu, să cuprindem tot ce se poate cuprinde, este important să nu ometem măcar aspectele importante, esențiale, care au un rol important în cercetarea noastră. De asemenea, reușita interpretării este direct proporțională cu reușita prelevării de material, dacă materialul este mai puțin ofertant, este iminent faptul că și interpretarea va avea o calitate mai scăzută.

Ancheta dialectală stă între preocupările socio-lingvisticii sau a lingvisticii sociologice, „căci obiectul său de observație este, în mod fatal, limbajul, diferențele lingvistice ce se manifestă în raport cu stratificarea socială”¹². Din punct de vedere strict al cercetărilor socio-lingvisticii, impedimente pot apărea în primul rând din indisponibilitatea subiectului informator de a vorbi despre el însuși, de asemenea, un lucru de luat în calcul ar fi starea de spirit a acestuia și receptivitatea sa. Am putea adăuga aici raportul dintre anchetator și informator, care trebuie să debuteze ca unul de amicitie, de complot, chiar. Concret, important este ca subiectul vorbitor să se simtă confortabil, pentru a putea extrage cele mai valabile răspunsuri. Un «truc» bun de știut aici ar fi: „«constrângerile anchetei» pot fi depășite printr-o aparentă întrerupere a acesteia, prin întrebări ce provoacă emoții puternice.”¹³ Un alt obstacol în interpretarea de tip socio-lingvistic a limbii vorbite este presupunerea fără o bază teoretică a unor distincții de gen, vârstă sau clasă. Doar pentru că mai mulți dintre subiecții vorbitori dintr-o anumită categorie utilizează aceeași termenii, nu ne lasă să afirmăm faptul că toți vorbesc la fel, este vorba despre bazele științifice ce trebuie luate în calcul cu atenție.

¹² Stelian Dumistrăcel, *Ancheta...*, 1997, p. 68.

¹³ *Ibidem*, p. 49.

În concluzie, atât în metoda geografiei lingvistice, cât și în cea a sociologiei aplicată în lingvistică, problemele de metodă sunt suficient de numeroase, dar niciuna dintre acestea nu se poate să nu aibă vreo rezolvare, fie teoretică, fie, de cele mai multe ori, practică. Bineînțeles, în timpul cercetării de teren cu scopul prelevării de material lingvistic pot apărea mult mai multe piedici sau momente de cumpănă, dar, din fericire, avantajele acestor metode și numărul mare de rezultate ce dau roade, este cu mult mai important decât numărul de dezavantaje sau probleme. Așadar, putem afirma cu certitudine că metoda geografiei lingvistice este, cel puțin până la momentul acesta, apogeul studiilor dialectale, iar cercetările de natură socio-lingvistică, tendință cu mult mai nouă, mai ales pe teritoriu românesc, este cu adevărat o încununare a acestor studii, aducând precizie și detalieri, punând limba în contextul societății și societatea în context lingvistic.

BIBLIOGRAPHY

- Caragiu-Marioțeanu, Matilda, *Compendiu de dialectologie română (nord – și sud-dunăreană)*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1975
- Coșeriu, Eugen, *Lingvistica textului. O introducere în hermeneutica sensului*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013
- Coșeriu, Eugen, *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*, versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 1997
- Dumistrăcel, Stelian (coord.), *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Editura Academiei Române, Iași, 1997
- Guia, Sorin, *Elemente de dialectologie română*, Editura Vasiliana `98, Iași, 2014
- Guia, Sorin, *Dialectologie română – studii și corpus de texte*, Editura Vasiliana `98, Iași, 2014
- Rusu, Valeriu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1984